

Statsråd Tonje Brenna
Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

14.11.2023

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonenes krav til statsbudsjettet 2025

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene fremmer med hjemmel i avtalen om drøftinger mellom regjeringen og pensjonistenes organisasjoner, vedlagte krav til statsbudsjettet 2025.

Pensjonistforbundet og andre landsomfattende pensjonistorganisasjoner samarbeider i SAKO-utvalget. Pensjonistforbundet har sekretariatsfunksjonen for dette samarbeidet.

I SAKO-samarbeidet deltar Pensjonistforbundet, Telepensjonistenes Landsforbund, Jernbanepensjonistenes Forbund, Politiets Pensjonistforbund, Statens Vegvesens Pensjonistforbund, Postens Pensjonistforbund, Fagforbundet, Industri Energi og LO-Stats pensjonistutvalg.

Det er enighet mellom våre organisasjoner om vedlagte krav.

Vennlig hilsen
For Pensjonistforbundet

Jan Davidsen
Forbundsleder

Arne Halaas
Generalsekretær

Krav 1: Bedre økonomiske levekår og redusert ulikhet

Pensjonistforbundet og SAKO er bekymret for kjøpekraften til de som lever av de laveste pensjonene og økende forskjeller som forsterkes av den sterke rente- og kostnadsveksten. Gode, verdige og aktive liv forutsetter økonomisk trygghet.

Forhandlingsrett

Den årlige oppreguleringen av alderspensjon skal være gjenstand for reelle forhandlinger mellom partene i trygdeoppgjøret med en ramme om lag på linje med lønnsvekst. Forhandlinger gir muligheten til økt kjøpekraft og å gi mer til de som har minst, for eksempel gjennom kronetillegg eller særskilte tillegg. Dagens reguleringssystem forventes å gi pensjonistene en svakere utvikling enn lønsmottakerne og gir færrest kroner til pensjonistene med de laveste pensjonene. Vi er også sterkt imot innstramningen av reguleringen for etterlatte alderspensjonister.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever forhandlingsrett i trygdeoppgjøret.

Minstepensjon og garantipensjon

Minste pensjonsnivå i folketrygden må løftes over fattigdomsgrensen (EU60). Vi har liten forståelse for at vi som nasjon sitter på et enormt pensjonsfond på tusentalls milliarder kroner, samtidig som vi har minstepensjonister som lever under fattigdomsgrensen. Å løfte minstepensjonistene over fattigdomsgrensen er fullt mulig over et ordinært statsbudsjett og innenfor handlingsregelen. Helårsvirkningen er om lag 4 milliarder kroner i 2025. Kostnaden vil falle over tid, da det er flere personer med mer pensjonsopptjening blant yngre årskull enn i de eldste årskullene.

Det følger av pensjonsreformen at minstepensjon utfases og erstattes gradvis av garantipensjon for årskullene født i 1954 og senere. Gifte og samboende minstepensjonister har etter det gamle pensjonsregelverket krav på *lav sats*, som kun utgjør 187 801 kroner i året per 1.mai 2023. I det nye pensjonsregelverket har gifte og samboende pensjonister krav på en garantipensjon på 210 418 kroner, pluss at de aller fleste vil ha opptjent inntektpensjon i tillegg til garantipensjonen. Det er altså betydelig lavere minstesikring til årskullene omfattet av gammelt regelverk. Det er en urimelig forskjellsbehandling etter alder. Den lave satsen for minste pensjonsnivå må fjernes, og erstattes av ordinær sats. Minste pensjonsnivå ordinær sats er 217 359 kroner i året (per 1. mai 2023). Dette vil sikre at minstepensjonen for gifte og samboende overstiger fattigdomsgrensen, og gir likere minsteytelser i det gamle og nye pensjonsregelverket.

Når det gjelder minsteytelsen for enslige pensjonister er problemstillingen motsatt. Garantipensjonsnivået for enslige ligger lavere enn minste pensjonsnivå. De fleste mottakere av garantipensjon vil riktignok få inntektpensjon i tillegg, som gir en høyere samlet pensjon enn kun garantinivået. Men enkelte enslige «garantipensjonister» med lav pensjonsopptjening

kan få lavere pensjon enn dagens minstepensjonister. For å unngå dette mener vi at minste pensjonsnivå videreføres også i regelverket for ny alderspensjon fra folketrygden (alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 20), som et supplement til garantipensjonen. Det vil være et sikkerhetsnett som fanger opp personer som ellers vil komme dårligere ut enn dagens minstepensjonister. Dette vil ha langt lavere kostnader enn å heve garantipensjonen opp til minste pensjonsnivå, slik pensjonsutvalget utredet.

Pensjonistforbundet og SAKO krever at:

- Minste pensjonsnivå i folketrygden løftes over fattigdomsgrensen (EU60)
- Den lave satsen for minste pensjonsnivå fjernes og erstattes av ordinær sats
- Minste pensjonsnivå videreføres i regelverket for ny alderspensjon fra folketrygden, som et supplement til garantipensjonen
- Minsteytelsene i pensjonssystemet oppreguleres i takt med lønnsveksten, både under opptjening og under utbetaling.
- Når minstepensjonen økes må personer som samtidig mottar bostøtte eller offentlig tjenestepensjon ikke få en reduksjon i disse ytelsene
- Skattesystemet løpende tilpasses slik at minstepensjon fortsetter å være skattefri

Handlingsrom

Det må betales nok skatt til å sikre gode velferdstjenester og pensjoner, men vi krever en rimelig byrdefordeling, hvor man bidrar etter evne både når man er arbeidstaker og pensjonist. Pensjonsfondet må også finansiere sin del av statsbudsjettet. I 2023 og anslagene for 2024 er det *reelle* uttaket fra fondet, målt som det oljekorrigerte budsjettunderskuddet, betydelig under handlingsregelen. Det er rom for å bruke av fondet for å løfte ytelsene til grupper med svak økonomi. Vi støtter en ansvarlig finanspolitikk hvor handlingsregelen er grunnleggende, men da må det *faktiske* uttaket fra pensjonsfondet over tid følge den *faktiske* realavkastningen i fondet.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at regjeringen bruker det rommet handlingsregelen tillater til rettferdig fordeling.

Gjenlevendetillegget for etterlatte alderspensjonister

Fra 2024 er det vedtatt at gjenlevendetillegget for etterlatte alderspensjonister født i 1944 eller senere ikke skal oppreguleres årlig, men fryses nominelt. Denne innstramningen advarer vi sterkt mot. Tillegget går i all hovedsak til aleneboende enker, og inngår som en del av deres ordinære alderspensjon fra folketrygden. Dagens regler reduserer enkers kjøpekraft i alle år, resten av deres liv. Enker kan ikke gis en annenrangs pensjonsregulering.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at *gjenlevendetillegget* til etterlatte alderspensjonister må oppreguleres på linje med øvrig alderspensjon fra folketrygden.

Etterlattepensjon for alderspensjonister med opptjening etter nytt pensjonsregelverk

I nytt pensjonsregelverk er det ingen særskilt ordning for etterlatte. Men det er fremdeles betydelige økonomiske kjønnsforskjeller blant pensjonistene, og kvinner lever i gjennomsnitt lenger enn menn. Etterlattepensjon motvirker kjønnsforskjeller, og demper de negative økonomiske konsekvensene når man mister ektefellen.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at det innføres en etterlattepensjonsordning tilpasset den nye alderspensjonen fra folketrygden.

Uføres alderspensjon må forbedres

Etter dagens regler stopper uføres alderspensjonsopptjening allerede ved 62 år, og man går over til å bli alderspensjonist fra 67 år. For å unngå at uføres alderspensjon blir langt lavere enn arbeidsføres alderspensjon, må dette forbedres. Et vesentlig poeng med pensjonsreformen er at du skal stå lenger i arbeid for å kompensere for økt forventet levealder. Du må jobbe frem til alderen hvor du har kompensert for levealdersjusteringen, dersom du skal få like høy årlig alderspensjon som før reformen. Uføre har av helsemessige årsaker ikke denne muligheten. Vårt krav vil gi uføre en alderspensjon på linje med pensjonsnivået for en arbeidsfør som kompenserer for levealdersjusteringen.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at uføre opptjener alderspensjon fra folketrygden frem til alderen hvor årskullet har kompensert for levealdersjusteringen.

Samordningsfellen

Mange offentlig ansatte har blitt rammet av samordningsregelverket som reduserer den offentlige tjenstepensjonen dersom man jobber utover en viss alder. De får mindre tjenstepensjon, fordi de jobber ekstra lenge. Det er et fullstendig ulogisk regelverk som bryter med prinsippene i pensjonsreformen og arbeidslinja om at det skal lønne seg å stå i jobb. Dessverre har mange ikke vært klar over konsekvensene før det har vært for sent. Regelverket må endres både for fremtiden, og for dem som allerede er rammet. Mange berørte får ikke oppfylt bruttogarantien om en samlet pensjon fra folketrygden og tjenstepensjonen på 66 prosent, til tross for at de har full eller mer enn full opptjening.

Det må innføres ordninger som styrker insentivene til å jobbe for offentlig ansatte født før 1963, både for dem som har startet uttaket av tjenstepensjon og dem som enda ikke har gjort det. Vi viser og til behovet for helsepersonell og innsatsen som gjøres av pensjonerte sykepleiere. De bør i større grad bør kunne jobbe på ordinære lønnsvilkår, uten reduksjon av tjenstepensjonen og uten å rammes av samordningsfellen. Det bør også vurderes særskilte regler for andre grupper av pensjonerte offentlig ansatte hvor behovet etter personell er stort.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at samordningsfellen opphører.

Bostøtte

Husbankens bostøtteordning skal sikre utsatte grupper en økonomi som tillater en verdig bosituasjon. Men slik ordningen er utformet i dag lykkes den ikke med å forebygge fattigdom. Bostøtten har blitt svekket det siste tiåret, som følge av at satsene i regelverket ikke har fulgt veksten i priser, inntekter og boutgifter. Vi er kritiske til at det i statsbudsjettet for 2024 kun er foreslått å videreføre de midlertidige økte satsene ut første kvartal 2024. Den midlertidige ordningen må i første omgang gjøres permanent. Satsene burde deretter styrkes for å bedre sikkerhetsnettet for personer i en vanskelig økonomisk bosituasjon. For å hindre en gradvis svekkelse av ordningen må satsene justeres i takt med den faktiske inntekts- og kostnadsutviklingen.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at bostøtteordningen økes og tilpasses faktiske bokostnader.

Krav 2. Kvalitet og kapasitet i helse- og omsorgssektoren

Stadig flere eldre medfører økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester. Det innebærer bl.a. et økt behov for flere fastleger, flere ansatte, flere sykehussenger og flere plasser i sykehjem og omsorgsboliger. Spesialisttjenesten og kommunene må tilføres ressurser, og samhandlingen mellom sykehusene og kommunene må bli bedre. Rekrutteringsarbeidet og utdanningstilbudene innen helse- og omsorgsfagene må styrkes på alle nivåer i utdanningssektoren. Og helsepersonell med språkutfordringer må få opplæring i norsk.

Kommuneøkonomi

Kommunene pålegges stadig flere oppgaver uten at finansiering økes tilsvarende. Samtidig øker kostnader knyttet til demografiendringer (flere eldre), pensjonsforpliktelser og kjøp av varer og tjenester. Ifølge Kommunal Rapport (5/10-23) mener 1 av 4 kommunedirektører at deres kommune ikke har økonomisk handlingsrom til å levere forsvarlige tjenester innenfor rammene regjeringen foreslo for 2024. I 2022 endte hver femte kommune opp med negativt netto driftsresultat. Kommunene må derfor få en vesentlig økning i sine frie inntekter, både for å sikre lovpålagte tjenester og for å gjennomføre Bo trygt hjemme-reformen.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at kommunene får en økning i frie midler på 10 milliarder kroner i 2025.

Investeringsstilskuddet til sykehjem og omsorgsboliger

Husbankens investeringstilskudd er avgjørende for at kommunene kan imøtekomme den økte etterspørselen etter sykehjem og heldøgns omsorgsplasser. Tilskuddet går både til rehabilitering av eksisterende plasser og nye plasser (bygg). Antallet sykehjemsplasser har

vært uendret i flere år. Samtidig har antallet eldre over 80 år og forekomsten av demens økt vesentlig. Regjeringen anslo at budsjettforslaget for 2024 ville gi 1500 plasser, men erfaring viser at tilskuddet brukes i større grad til vedlikehold og oppgradering av eksisterende plasser, enn til nye plasser.

Pensjonistforbundet har beregnet at det er behov for netto 1500 nye plasser hvert år de neste 10 årene. Statistisk sentralbyrå har fremskrevet at det er behov for 87 000 heldøgns omsorgsplasser allerede i 2025, og hele 133 000 i 2060. Og Folkehelseinstituttet venter at antall personer med demens vil fordobles de neste 25 årene, fra 100 000 i dag til over 200 000 i 2050.

For å møte dagens behov og økte behov fremover, er det behov for flere plasser. Investeringsstilskuddet må derfor økes. I tillegg mener vi innretningen bør endres slik at staten tar en større andel av kostnadene, slik at kommunene vil etterspørre tilskuddet i støtte grad.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at investeringstilskuddet økes slik at tilsagnsrammen økes fra 3 til 6 milliarder kroner, dvs. at første års utbetaling blir 600 millioner kroner i 2025.

Tørn

I KS' Tørn-prosjekt utprøves nye arbeids- og omorganiseringsformer i kommunenes helse- og omsorgstjenester, bl.a. for å øke heltidsandelen, andelen ansatte med formell helsefaglig kompetanse og ta i bruk flere helsepersonellgrupper. Vi støtter dette prosjektet, som også bygger opp under Bo trygt hjemme-reformen. Høsten 2023 utvides Tørn til et nasjonalt program for hele helse- og omsorgstjenesten. Dette programmet vil ha tre delprogrammer, et for den kommunale helse- og omsorgstjenesten, et for spesialisthelsetjenesten og ett program for samhandling. Prosjektet fikk 75 millioner kroner i 2024. Utvidelsen fordrer sterkere finansiering.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever 150 millioner kroner til Tørn i 2025.

Fastleger

Over 200 000 personer er uten fastlege. Arbeidsmengden for hver enkelt lege er for høy og særlig yngre leger vegrer seg derfor å arbeide som fastlege. Den negative trenden har delvis snudd i 2023, med 167 flere fastleger, men likevel med en økning i antallet som ikke har fast lege. Det er langt igjen til full fastlegedekning. Utfordringen er sammensatt og må løses med både statlige og kommunale virkemidler. Nyutdannede leger må raskt kunne starte legespesialisering. Det må opprettes flere utdanningsstillinger innen spesialisering i allmennmedisin (ALIS). Flere fastleger må få tilbud om å bli ansatt i kommunene. Og pasientens alder, kjønn og helsestatus må få enda større betydning for det faste tilskuddet fastlegen får for pasientansvaret.

Særlig satsingen på ALIS-avtaler har gitt resultater i 2023. Dette er stillinger der legene får et tilrettelagt løp med spesialistutdanning i kommunene, og hvor kommunene gis et statlig tilskudd. Da ordningen ble styrket med 50 millioner kroner, ga det 513 flere ALIS-avtaler i 2023.

- Pensjonistforbundet krever at ALIS-ordningen blir styrket med 100 millioner kroner i 2025.

Tannhelse

Tannbehandling er ikke omfattet av egenandelsordningen, slik andre helsetjenester er. Personer med dårlig økonomi lar derfor være å oppsøke tannlege for nødvendig behandling pga. kostnadene. God munn- og tannhelse har stor betydning for den generelle helsen gjennom hele livet. Tannhelse må derfor sidestilles med andre helsetjenester og bli et offentlig ansvar. Eldre har oftere dårligere munn- og tannhelse, og er derfor mer utsatt enn andre.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at tannhelse blir et offentlig ansvar og at utgifter til tannbehandling omfattes av egenandelsordningen.

Spesialisthelsetjenesten

Det har de siste årene blitt flere pasienter og færre sykehussenger i norske sykehus. Dette har medført kortere opphold på sykehus og økt press på kommunehelsetjenesten. Samtidig øker behovet for sykehusopphold, for eksempel forventer Kreftregistret en fordobling av antall krefttilfeller blant de over 80 år fram mot år 2040, fra 8000 til 16000 tilfeller per år. I tillegg har pandemien og den ekstraordinære kostnadsveksten gjort driften av sykehusene krevende de siste årene. Ventetiden og fristbrudd økt gjennom pandemien og er fortsatt høyere i dag, enn siste normalår 2019.

Kapasiteten i spesialisthelsetjenesten må økes vesentlig. Statsbudsjettet for 2024 medfører en økning i bevilgningene på om lag 2,2 milliarder kroner til sykehusene. Det medfører en vekst på 1,8 prosent i pasientbehandlingen, men befolkningsveksten (flere eldre) alene medfører behov for en aktivitetsvekst på 1,5 prosent. Netto økning er derfor kun 0,3 prosent. Det er behov for langt mer.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at sykehusene får en økning i bevilgningene på 5 milliarder kroner i 2025.

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

I 2020 ble retten til BPA utvidet til også å omfatte personer over 67 år, forutsatt at de var innvilget ordningen før fylte 67 år. At andre personer over 67 år ikke har rett til BPA, er aldersdiskriminerende. Den enkeltes behov må avgjøre hvilke tjenester man har rett til, ikke hvilken alder man har.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at retten til BPA blir uavhengig av alder.

Tilskudd til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester

Alle kommuner som yter særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester til brukere, kan søke Helsedirektoratet om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter knyttet til disse tjenestene. Men ordningen gjelder kun for brukere under 67 år. Det kan kun søkes refusjon for utgifter til personer født i 1955 eller senere. Dette er aldersdiskriminerende og kan medføre et dårligere tjenestetilbud for eldre.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at kommunene kan søke refusjon uavhengig av tjenestemottakers alder.

Mammografi

Det offentlige Mammografiprogrammet inviterer kun kvinner mellom 50 og 69 år til undersøkelse. Nyere undersøkelser viser at organisert screening også kan være fordelaktig for kvinner i alderen 70 -74 år.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at Mammografiprogrammet utvides til kvinner i alderen 70-74 år.

Krav 3. Flere aldersvennlige boliger

Husbanken har som samfunnsoppdrag å øke kvaliteten på eksisterende boliger og øke antall nye tilgjengelige boliger, samt bidra til et godt boligtilbud for vanskeligstilte. Velstandsveksten de siste tiårene, der stadig flere kunne finansiere egen bolig, har bidratt til at sistnevnte etter hvert ble prioritert høyest. Nå er tiden inne for å prioritere begge deler igjen, fordi markedet ikke klarer å møte behovet for flere tilgjengelige boliger.

Kun om lag en femtedel av boligmassen i Norge er tilgjengelige for personer med funksjonsnedsettelse, med til dels store fylkesvise variasjoner, fra 15 til 26 prosent (SSB Rapporter 2019/8). Det økende antall eldre medfører at det er stort og økende behov for både å bygge nye tilgjengelige boliger og tilpasse eksisterende boliger. Utfordringen er størst i distriktene, men i senere tid har også boligbyggingen i sentral strøk stupt pga. høye kostnader og lav lønnsomhet.

Bo trygt hjemme-reformens *Eldrebustadprogram* kjennetegnes dessverre ved lave ambisjoner og liten vilje til å bruke Husbanken aktivt som låne og tilskuddsinstitusjon. Dette til tross for en

erkjennelse av at markedet ikke virker overalt og at det er behov for nytenking. De foreslåtte tiltak er forsiktige og ikke tilstrekkelige.

Husbanken er regjeringens viktigste virkemiddel for å oppnå flere tilgjengelige boliger. For å få flere tilpassede boliger for eldre – både nybygg og tilpasning - må den ha målrettede tiltak som kompenserer for markedets utilstrekkelighet. Det er en lønnsom samfunnsøkonomisk investering og en forutsetning for at Bo trygt hjemme-reformen lykkes.

Husbanken har allerede en rekke lån- og tilskuddsordninger som er egnede virkemidler, bl.a. til boligkvalitet, oppføring av livsløpboliger, oppgradering av eksisterende bolig og tiltak i distriktene. Men flere av ordningene er underdimensjonert, slik at rammen er brukt opp lenge før året er omme. Samtidig har flere en innretning som demper etterspørselen, med for høye kostnader og risiko for mottaker. Og flere av ordningene er for lite kjent, særlig blant privatpersoner.

Regjeringen må derfor gi Husbanken i oppdrag å evaluere nåværende virkemidlers omfang og innretning, og ved behov utvikle nye mer egnede virkemidler. Eksisterende ordninger må gjøres mer kjent og tilføres midler som imøtekommer etterspørselen. Den samfunnsøkonomiske gevinsten må være førende; staten må ta en større del av kostnader og risiko, slik at mottakerne av lån og tilskudd kan og vil tilpasse eksisterende eller bygge nye boliger. Bruk av tilskudd bør økes for å oppnå målene, f.eks. etter modell av ENØK-tiltak.

For å øke antallet aldersvennlige boliger krever Pensjonistforbundet og SAKO at regjeringen i statsbudsjettet for 2025 setter Husbanken i stand til å:

- Gjøre eldre til en prioritert målgruppe
- Ta en større andel av kostnader og risiko i sine låneordninger
- Bruke tilskudd mer aktivt, ev. i kombinasjon med lån
- Evaluere og styrke nåværende virkemidler: Tilskudd og lån til henholdsvis boligkvalitet, oppføring av livsløpboliger, oppgradering av eksisterende bolig og særskilte tiltak til distriktene
- Etablere nye, sterke og målrettede virkemidler
- Gjeninnføre heistilskuddet for borettslag og sameier, med utvidet ramme og en annen innretning som øker etterspørselen
- Støtte kommunene med data og analyser, spre eksempler og gi kommunene råd om kartlegging og planlegging av boliger for eldre

Krav 4. Økt deltakelse og aktivitet

Nye generasjoner eldre er friskere og lever lenger enn før. Stadig flere eldre kan og vil delta i samfunnet slik de alltid har gjort. Det er helsefremmende og nyttig for samfunnet. Vi vil at regjeringen legger til rette for et aldersvennlig samfunn som gir mulighet for økt aktivitet og deltakelse.

Digitalt utenforskap

Digitalt utenforskap innebærer manglende tilgang til eller mulighet for å bruke digitale tjenester som er nødvendige for å få innfridd rettigheter og behov. Om lag 350 000 eldre og uføre er forhindret fra likeverdig deltakelse, fordi de ikke behersker smarttelefon, BankID, QR-koder og apper. De sliter med å utføre banktjenester, finne offentlig informasjon, bruke velferdsteknologi, bestille billetter til kollektivtrafikk og kulturtilbud, og delta på sosiale plattformer på internett.

For den enkelte medfører det redusert selvstendighet, tapte muligheter, mindre informasjon, lavere trivsel, lav selvfølelse, økt ensomhet og redusert psykisk helse. For samfunnet medfører det kostnader i form av sosial uro, redusert folkehelse og opprettholdelse av analoge tilbud. Ulempene for den enkelte og kostnadene for samfunnet kan reduseres vesentlig om flere får et tilpasset opplæringstilbud.

Det er stor avstand mellom de milliardene staten sparer på digitalisering, og de få millionene som settes av til opplæring av digitalt utenforstående. Pensjonistforbundet fikk sine første prosjektmidler til digital opplæring fra Helsedirektoratet i 2015. Siden har vi holdt kurs hvert år i bruk av smarttelefoner, nettbrett, PC og velferdsteknologi. Vi har nedlagt en betydelig innsats, lært opp over 400 instruktører og kurset flere tusen eldre. Bare innenfor velferdsteknologi har vi i dag 300 teknologiambassadører (kursledere) over hele landet.

Prosjektmidlene har kommet fra HOD, men er nå overført til KDD, og skal forvaltes av Digitaliseringsdirektoratet med en annen innretning på bruk av midlene, i praksis at lokale frivillige aktører i samarbeid med kommunen kan søke om tilskuddet. Vi tviler på at et slikt samarbeid er mulig i alle kommuner. Kommunene og frivillig sektor har ulike forutsetninger for å søke om midlene og yte kurs lokalt. Det vil føre til at færre får nødvendig opplæring.

Vi mener derfor at det fortsatt også må gis opplæringsmidler til landsdekkende organisasjoner sentralt. Pensjonistforbundet med sine sentralt utviklede og administrerte kursopplegg, 750 lokallag over hele landet og lange erfaring med å drive opplæring, bør få fortsette vår virksomhet med å ruste eldre i møte med digitaliseringen. Vi ber primært om at det gis flerårige øremerkede midler, slik at vi og andre organisasjoner på en forutsigbar måte kan ta ansvar for digital opplæring av eldre og sørge for at eldre får bedre livskvalitet og tjenester gjennom at de mestrer velferdsteknologien. Sekundært ønsker vi at midlene vi og andre organisasjoner kan søke på for å drive digital opplæring kommer på plass igjen i HODs budsjett.

Vi mener også at bevilgningen på 8,9 millioner kroner til Digitaliseringsdirektoratet i statsbudsjettet for 2024 er altfor lite i forhold til behovet, i snitt kun kr 25.000 per kommune. Det bør avsettes mer til Digitaliseringsdirektorat, og i tillegg avsettes midler som

landsdekkende organisasjoner kan søke på sentralt. Vi minner om at økte digitale ferdigheter er en forutsetning for å realisere Bo trygt hjemme-reformen.

Pensjonistforbundet og SAKO krever at:

- Det settes av til sammen 50 millioner kroner til digital opplæring av eldre i 2025
- Det avsettes midler som landsdekkende organisasjoner kan søke på sentralt

Frivillig sektor

Eldre bidrar mer i frivillig sektor enn andre aldersgrupper, både i den organiserte og den uorganiserte frivilligheten. Hvert år utgjør pensjonistenes innsats i den organiserte frivilligheten om lag 16 000 årsverk. Verdien av denne innsatsen beregnet til hele 9 milliarder kroner. Potensialet for økt innsats er likevel til stede om den organiserte frivilligheten får gode og forutsigbare vilkår.

Frivilligsentraler er møteplasser bygget på frivillighetens premisser og lokale ønsker, ivaretatt av ansatte i samhandling med frivillige, lag & foreninger og kommune. De er viktige for eldre, både ved at eldre kan yte tjenester og bidra, og ved at de kan motta tjenester. De 515 sentralene får i dag i snitt om lag en halv million kroner hver, til sammen 259 millioner kroner. Det er behov for flere sentraler og mer penger til hver enkelt, slik at aktivitet- og tjenestetilbudet kan økes.

Regjeringen har i praksis utbetalt full merverdikompensasjon til frivillige organisasjoner de siste årene, men den har ikke fulgt opp løftet i Hurdalsplattformen om å regelstyre ordningen, dvs. garantere full kompensasjon hvert år. Det medfører unødvendig usikkerhet for organisasjonene. Post 70 på Kommunal- og distriktdepartementets budsjett må være en overslagsbevilgning, slik at frivillige organisasjoner kan være trygge på at 100 prosent av deres momsutgifter kompenseres.

Pensjonistforbundet og SAKO krever at:

- Det bevilges kr 300 millioner kroner til frivilligsentralene
- Regjeringen garanterer full merverdikompensasjon for frivillige organisasjoner

Eldrerådsopplæring

Senteret for et aldersvennlig Norge har fått ansvaret for å utvikle og arrangere eldrerådsopplæring over hele landet. I 2024 var det avsatt 5,2 millioner kroner til dette. Det er kun kr 200 000 mer enn året før, da kursene ble utviklet og testet, men ikke holdt. Opplæringsbehovet er omfattende og vil derfor ikke dekkes av ett kurs i hvert fylke i 2024. Det er behov for å avholde flere kurs, samt utvikle tilleggsmoduler til nåværende kurs. Pensjonistforbundet kan også påta seg å holde kurs. Dette krever at det avsettes mer midler til opplæring i 2025.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at det settes av 10 millioner kroner til eldrerådsopplæring

Den kulturelle spaserstokken

Den kulturelle spaserstokken skal ifølge Hurdalsplattformen synliggjøres på statsbudsjettet. Men den er fortsatt gjemt som del av rammetilskuddet til fylkeskommunene. Det gjør at det er vanskelig å se hvor mye som er avsatt (anslagsvis 35 millioner kroner), og kan også medføre lavere etterspørsel. Det er behov for å både å synliggjøre og styrke ordningen. Videre bør det presiseres at ordningen også kan benyttes overfor eldre som mottar omsorg i eget hjem.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at *Den kulturelle spaserstokken* blir en egen post på Kulturdepartementets budsjett og økes til 70 millioner kroner.

Sterk og stødig

Sterk og stødig er et lavterskeltilbud som tilbys i 70 kommuner til hjemmeboende eldre. Det er en billig investering i forebyggende helse, med stort utbytte for den enkelte og kommunen. Flere kommuner ønsker å ta i bruk *Sterk og stødig*, men har behov for statlig finansiering.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at *Sterk og stødig* blir et tilbud i alle kommuner

TryggEst

TryggEst skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv. En kommune kan organisere *TryggEst* alene, i samarbeid med andre kommuner eller i samarbeid med kriesenter. Nærmere 30 kommuner bruker *TryggEST* og om lag like mange er i ferd med å slutte seg til modellen. Tilsluttede kommuner kan søke BufDir om *Tilskudd til tiltak for kompetanseheving mot vold mot risikoutsatte voksne*. I 2023 var det satt av 7,5 millioner kroner til dette tilskuddet.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at det bevilges 15 millioner kroner til *Tilskudd til tiltak for kompetanseheving mot vold mot risikoutsatte voksne*

Krav 5: Pott til eldrepolitiske tiltak

Vi har en avtalefestet rett om å møte regjeringen fire ganger i året for å komme med innspill til statsbudsjettet påfølgende år. I forbindelse med møtene har vi etterlyst en egen pott med midler til eldrepolitiske tiltak, der møtende organisasjoner kan påvirke fordelingen av midlene. En slik pott vil være et egnet tema for ett av møtene og gi organisasjonene reell innflytelse over saker av stor betydning dem de representerer. En forutsetning for en slik pott er at den kommer i tillegg til ordinære bevilgninger, slik at det organisasjonene forhandler seg frem til ikke kommer til fratrukk i statsbudsjettet.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever en pott på 100 millioner kroner til eldrepolitiske tiltak.